

РЕЦЕНЗІЇ. ВІДГУКИ. ВРАЖЕННЯ

УДК 821.161.2

Ірина СИВКОВА

РЕГУШ Ю. С. РОМАНТИЧНІ ТЕНДЕНЦІЇ В ПОЕЗІЇ ЯКОВА ЩОГОЛЕВА [ТЕКСТ] : АВТОРЕФ. ДИС. НА ЗДОБУТТЯ НАУК. СТУПЕНЯ КАНД. ФІЛОЛОГ. НАУК: 10.01.01 / Ю. С. РЕГУШ; ХАРКІВ. НАЦ. УН-Т ІМ. В. Н. КАРАЗІНА. – ХАРКІВ, 2013. – 19 С.

Автореферат дисертації Ю. С. Регуш, в якому викладено основний її зміст, ключові положення, окреслено структуру, напрями літературознавчого аналізу і підсумовано досягнуті результати, переконує в належній глибині і повноті дослідження проблеми, обраною дисертанткою для кваліфікаційної наукової праці.

Актуальність дисертаційного дослідження зумовлена тим, що робота Ю. С. Регуш є однією з перших спроб аналізу романтичних тенденцій поезії Якова Щоголева в контексті національного романтизму. Попри значущість мистецьких здобутків оригінального поета й унікальність його особистого внеску в розвиток класичної української літератури, творчість письменника досі досліджена й поцінована недостатньо. Тож актуальність наукової праці дисертантки є безсумнівною.

Хоча твори відомого письменника і досліджувалися в тій чи іншій мірі упродовж другої половини XIX і всього XX століття, однак серед праць літературознавців кількох поколінь до останніх часів

не було спеціального монографічного дослідження своєрідності вияву романтичних тенденцій на різних структурних рівнях текстів Якова Щоголева.

Цінним у дисертації є те, що її авторка розглядає творчість поета в контексті українського і європейського романтизму. Перший розділ дослідження – «Феномен романтизму в українській літературі ХІХ ст.» – слугує інтерпретації поетичної творчості Щоголева в адекватному для неї культурософському контексті, що, безперечно, підвищує науковий рівень праці Ю. С. Регуш. Авторка визначає генезу українського романтизму, вказуючи як на його зв'язок із європейським мистецьким напрямом, так і на виразну національну самобутність (1.1.). Важливим аспектом дослідження є характеристика провідних тематично-стильових течій українського романтизму, визначених свого часу М. Яценком.

Позитивним також є те, що дисертантка розглядає доробок Якова Щоголева в його зв'язках із харківською романтичною школою. Це дає змогу більш чітко визначити своєрідність вияву романтичних тенденцій у художніх текстах Щоголева в зіставленні з його сучасниками (1.2.).

Другий розділ дисертації присвячено з'ясуванню Якова Щоголева в історії української літератури. Для глибшого розуміння творчої особистості поета і його доробку важливими виявляються особливості перебігу його особистого життя, своєрідність естетичних поглядів. Це з'ясовано в підрозділі 2.1.

Грунтовно ознайомившись із працями дослідників творчості Якова Щоголева від перших відгуків і рецензій, писаних у середині ХІХ ст., і до сучасних оглядових і проблемних статей про письменника, нечисленних монографічних студій, дисертантка виокремлює кілька етапів у дослідженні творчості майстра слова (2.2.).

З достатньою глибиною авторка проаналізувала теми, мотиви, образну систему, жанрове розмаїття й особливості хронотопу поезії Якова Щоголева як поета-романтика (розділ 3). Позитивним є те, що романтичні мотиви творчості митця розглядаються в їх генетичному зв'язку із фольклорною традицією, а також у контексті романтичного напрямку українського письменства ХІХ ст. (3.1.).

Достатньо успішно здійснено літературознавчий аналіз багатого жанрового спектру поезії Якова Щоголева, вказано на конкретний внесок письменника у розвиток жанрової системи української поезії (3.2.)

Сучасним тенденціям розвитку літературознавчої думки відповідає аналіз часопросторової моделі світу, репрезентованої у творчості поета-романтика (3.3.), а також дослідження художніх особливостей поетичного мовлення письменника (3.4.).

У ґрунтовних і логічних висновках дисертантка підсумовує й узагальнює основні результати виконаного дослідження. Головним науковим здобутком дослідниці стало визначення місця й ролі Якова Щоголева в розбудові романтичного дискурсу української поезії XIX ст. Це стало можливим завдяки науковому осмисленню творчого феномена митця в контексті провідних тенденцій розвитку національної літератури XIX ст. у її зв'язках із фольклором і європейською літературною традицією.

На мій погляд, Ю. С. Регуш успішно впоралася з поставленими в роботі метою і завданнями, вдумливо інтерпретувала знакові концепти, мотиви й образи поезії Якова Щоголева, визначила жанрові особливості творчості майстра слова, проаналізувала часопросторові моделі художнього світу поета-романтика, вказала на особливості поетичної мови творів митця.

Водночас до тексту автореферата можна висловити ряд зауважень. На мою думку, слід було б більш глибоко дослідити своєрідність естетичних і філософських поглядів митця, схарактеризувати особливості його світосприйняття.

Здійснюючи аналіз мотивів творчості Якова Щоголева, варто було більше уваги приділити його натурфілософії, а також чітко визначити ті оригінальні романтичні тенденції в його поезії, що вирізняють поета з-поміж його сучасників (3.1.). Розглядаючи жанрову систему поезії Якова Щоголева, можливо, слід було б виокремити ліричний і ліро-епічний пласт у доробку майстра слова (3.2.).

Видається також, що характеристика поетичного мовлення творів письменника є недостатньо повною, дещо поверховою. Визначаючи місце й роль поета-романтика в національному письменстві, варто було б вести мову про Якова Щоголева як митця, котрий певними аспектами творчості передвіщав появу в українському письменстві тенденцій модернізму.

Необхідно було також указати на зв'язок поезії Щоголева із творчою практикою неокласиків, які високо поцінювали доробок поета, вважаючи його своїм предтечею. Зрештою, слід було б біль-

ше акцентувати на особному місці поета в українській класичній літературі, унікальності його творчого досвіду, високій поетичній культурі вірша. У тексті автореферату трапляються прикрі стилістичні огріхи (скажімо, у формулюванні тез, які стосуються наукової новизни одержаних результатів).

Однак зазначені недоліки чи дискусійні моменти не знижують наукову вартісність дослідження Ю. С. Регуш, яке можна вважати вагомим внеском у розвиток сучасної літературознавчої науки з огляду на його актуальність, наукову новизну, концептуальність.

Гадаю, що дисертація Юлії Сергіївни Регуш «Романтичні тенденції в поезії Якова Щоголева» є глибоким, системним і комплексним дослідженням. Вона повністю відповідає вимогам ДАК України до кандидатських дисертацій, а її авторка заслуговує присудження їй наукового ступеня кандидата філологічних наук за спеціальністю 10.01.01. – українська література.

Одержано редакцією 24.01.2014 р.

Прийнято до публікації 27.01.2014 р.

Ганна КЛИМЕНКО (СИНЬООК)

**«Є НЕ ЛИШЕ ПРОСТІР – БАТЬКІВЩИНА,
Є І ЧАС – БАТЬКІВЩИНА...»
(ДУХОВНІ ВИТОКИ АРСЕНІЯ ТАРКОВСЬКОГО:
УКРАЇНСЬКИЙ ХРОНОТОП)**

Любарский Р. «На каждый звук есть эхо на земле...». Арсений Тарковский и Украина : очерки, статьи, эссе / Роман Любарский. – Кировоград : Имэкс-ЛТД, 2012. – 110 с.

*И стоит моё первородство
Того, чтобы в отчет краю*